

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum ingratitude sit peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Hec namque differentia ad materiam ingratitudinis spectat, de qua auctor ratiocinatur in litera alio. tamen ordinis quia primo dicitur in modis ingratitudinis, scilicet vel per omissionem, vel per commissionem. Et subdividit ly per omissionem, ratione materiae, quae omnia potest in duo membra scilicet, vel per omissionem debiti, ad quod gratia non tenetur, ex necessitate, vel utique, beneficium, sed ut ad abundantiam iuxta determinatorem in articulo 6. quae sit, ex necessitate, vel per omissionem debiti; quod gratia tenetur ex necessitate, ut utique beneficium, primo quidem, auctor determinat simpliciter, quod ingratum per solam omissionem debiti fuit ex necessitate non

non semper sit peccatum. dicit enim Seneca in 3. de beneficijs, * quod ingratum est, qui non reddidit beneficium: sed quandoque aliquis non possit recomponere beneficium, nisi peccando, puta, si auxiliatus est homini ad peccandum, cum ergo abstineret a peccato non sit peccatum, videtur quod ingratitudo non semper sit peccatum.

¶ 2 Prat. Omne peccatum est in potestate peccantis, quia fecidit

peccatum mortaliter, sed venialiter. Secundo, quod ingratum per omissionem debiti necessarium ad adaequandum, peccare potest mortaliter dupliciter, vel propter interiorem contemptum, vel propter conditionem omissionis. Tertio, quod ingratum per commissionem potest peccare mortaliter propter conditionem commissionis. Et ut subintelligit, quod multo magis propter contemptum potest peccare mortaliter, quam omissionem, quanto contemptus magis ad committendum, peior est omissionem tantum. Et quia hoc manifeste sequitur ex dictis de contemptu omissionis, videtur hoc litera.

Ad primam ergo obiectionem dicitur, quod ly talis ingratitudo non refertur ingratitudinem superexcessivam, de qua negantur litera mortale, & concluditur veniale peccatum, sed refertur membrum divisionis, scilicet ingratitudinem per solam omissionem, de qua quia dixerat, & manifestatur quod non semper est peccatum mortale, modo subiungit, quod potest esse mortale peccatum vel propter contemptum interiorem, vel propter conditionem &c.

Ad secundam autem obiectionem dicitur, quod utique veniale est, quod sicut in obedientia formaliter consistit in contemptu, ita & ingratitudo: sed quemadmodum in obedientia materialiter inveniuntur mortale peccatum propter conditionem eius, quod praerogatur, puta, quia est contra Deum, vel proximum, ut patet in perjurio, & adulterio: ita ingratitudo inveniuntur materialiter quandoque mortale peccatum propter conditionem eius, quod omittitur, vel committitur: simile namque accidit utrobique.

Ad tertiam vero obiectionem dicitur, quod auctor per illa verba intendit secundam partem divisionis propositae, videlicet, quod omittit alicuius necessarii debiti beneficii potest esse peccatum mortale. Et determinatur in litera, quod est illud aliud quod, cum dicitur, propter conditionem eius &c. Pro cuius pleniori notitia, nota, quod quia particularis benefactor est etiam proximus, ideo debetur ei & quod proximo, & quod beneficiario. Ita quod tria ei debet qui suscepit beneficium, scilicet id quod debet ei ut proximo, & quod ei debet ut beneficiario, ut adque beneficium suscipere, & id quod eidem debet ut aliquid plus exhibeat, ut sic fiat quaedam adaequatio voluntatum. Hoc tertium in litera dicitur superexcessivum debitum, & distinguitur contra necessarium debitum, quod ex necessitate debitum continet primum, quoniam secundum. Quemadmodum enim ea quae communitur proximis debemus, filius magis debet patri, quam alijs: ita beneficiarius magis debet benefactori ea, quae communitur debentur proximis, quam alijs. Et quemadmodum impietatis materialiter est commissum in patrem quodcumque debitum ingratitudinis materialiter est commissum quodcumque debitum beneficii, quomodo docuimus ei debeat. Non intendit ergo auctor specialiter de honoris & reverentiae omissione, quae veniuntur per se beneficiario, sed de omissione cuiuscumque: ex hoc conitate quomodo debet debitor beneficiario. Et docet, quod talis conditionis potest esse id, quod omittitur, quod erit peccatum mortale, ut patet cum omittitur illud bonum proximo, ad quod de necessitate saluti tenetur quis exhibere debitor beneficiario simpliciter, ut est cois honoris in casu, ut est subuentio. Declaratur autem haec esse intentionem litterae & ex eo, quod de ingratitudine materialiter loquitur, & consistit haec oratio esse materiam ingratitudinis: & ex eo quod pariter iudicium in litera subiungitur de ingratitudine per commissionem alio modo &c. & concludit. Et hoc est secundum conditionem eius, quod agitur, quandoque est peccatum mortale, & quoniam veniale. Et eius a. offensa beneficii ingratitudinis veniale habet annexa.

¶ Ad quartam demum obiectionem dicitur, quod ut in q. 80. superius didicimus, debitum mortale est duplex, quoddam sine quo

honestas morum non saluatur, quoddam ad bene esse. Et ut ibi patet, gratitudo spectat ad debitum morale primo modo, sicut etiam veritas, & fidelitas. Violatio autem huiusmodi debiti, ut praedictum est, potest fieri dupliciter, materialiter, vel formaliter. Et materialiter quidem non est peccatum mortale, nisi conditio eius, quod debetur, trahat in mortale, puta, quia est in notabile proximo documentum. Formaliter autem non videtur regulam generalem habere: quia quandoque consistit in actu contra dilectionem proximi, & quandoque non, ut patet de mendacio. In proposito tamen, quia ingratitudo formaliter consistit in actu contemptus beneficii, ideo ex

August. * nullus peccat in eo, quod vitare non potest: sed quod non est in potestate peccantis ingratitudinem vitare, puta, cum non habet unde reddat, obliuio etiam non est in potestate nostra, cum tamen Seneca dicat in 3. de beneficijs, * quod ingratus omniū est qui obliuio est. ergo ingratitudo non semper est peccatum.

¶ 3 Prat. Non videtur peccare, quod non vult aliquid debere, secūdu

genere suo videtur mortale peccatum. Vnde superius, cum de iudicio temerario tractaretur, didicimus quod in quantum non est sine contemptu proximi, peccatum mortale est. Ex hoc ergo quod contemptus beneficii contrariatur dilectioni, quam ex necessitate charitatis illi debemus, ingratitudo formaliter peccatum mortale etiam in litera ponitur, dum dicitur, quod propter interiorem contemptum omittit est peccatum mortale. Et cum queritur, quid tollit proximo ingratitudo formaliter, respondetur quod tollit amorem illi debitum, & honorem. Et haec non qualitercumque tollit, sed contemnendo, quo contemptu committit in benefactorem actu interiore, dum saltem ideo non vult retribuere, ut vellet contra benefactorem. Sicut enim contemptus praecipui est velle facere, vel omittere ut sit contra praecipuum, ita contemptus beneficii, ut sit, ac proinde beneficii est velle facere, vel omittere ut sit contra benefactorem, quod ex suo genere sonat contrarium actum dilectioni beneficii, ac per hoc Dei, vel proximi in iuria importare videtur, qui benefactor est.

Ad idem enim vitium ingratitudinis spectat contemptus beneficii, & beneficii, sicut ad eandem vitium gratitudinis spectat utrumque, cuius oppositum dicitur est contingere in obedientia, quia contemptus praecipui spectat ad inobedientiam: contemptus autem illius qui praecipit, spectat ad obedientiam, vel pietatis contraria, & huiusmodi. Et ratio est, quia illi qui praecipit, specialiter gaudent prerogativa, ut Deus, pater, princeps, quibus prius sibi vendicant virtutes maiores, virtute respiciere eorum praecipuum: sed particulares persona quae beneficiant, nullam supponuntur habere specialem prerogativam ultra hoc, quod beneficium conferunt.

Ad dubium secundum potest dici, quod utroque modo sumit ingratitudo, & sensus in idem redit. Nam potest dici quod sumitur ingratitudo materialiter, & quod ingratitudo materialiter tunc debet habere perfectam rationem ingratitudinis, quae habet perfectam materiam ingratitudinis. Et quia peccatum mortale est perfecta materia ingratitudinis, veniale autem non ideo ingratitudo conficiens mortale dicitur perfecta, alia imperfecta, & secundum quod. Et potest dici, quod sumitur ingratitudo formaliter, sed non simpliciter, sed quo ad materiam, quia ex peccato mortali habet perfecta ratio ingratitudinis ex parte materiae, ex veniali non. Primitus expositio magis littere consonat. Et debet scire, quod ingratitudo formaliter, dupliciter inveniuntur, vel in propria specie, vel eleuata in peius vitium, continet modo sub uno, modo sub altero vitio. Nam respectu beneficii diuini continetur sub irreligiositate, quod opponitur religioni, ad qua spectat gratias agere Deo. Respectu vero beneficii primum continet sub impietate, quod opponit pietati, cuius est primum debitas gratias agere. Respectu vero principum spectat ad vitium contrarium obseruantiae, cuius est principum debitas reddere. Vnde quicumque horum continet beneficium, ingratum formaliter dicitur, & est, sed non secundum unam rationem, quia alius secundum rationem irreligiositatis, alius secundum rationem impietatis &c. Et haec doctrinam colligere potes ab auctore pluries repetente, quod religio est excellenter pietas &c. Et specialiter in 1. ar. praecedentis questio, ubi loquens de his quatuor virtutibus, scilicet religione, pietate, obseruantia, & gratia, dixit quod posterior distinguitur a priori, ut deficiens ab ea: quoniam prior includit, quod est posterioris. Nam religio dum colit Deum ut patrem, habet quod est pietatis: & pietas dum colit patrem ut principium gubernationis, habet quod est obseruantiae: & obseruantia dum colit principes, ut be-

Secunda Secunda S. Thoma. II. nefactor.

Li. 3. de libe. arbi. c. 17. Et lib. 1. retracta. c. 9. ante med. tom. 1.

Lib. 1. c. 1. med. illius.

